

KULTURSÖNDAG KONST

❶ Oskar Bergman, "Björkar och vitsippor", 1946. ❷ "Olivlund Italien", 1913.
 ❸ "Snö", 1908, blyertsteckning. ❹ "Italiensk stad", akvarell 1912-14.

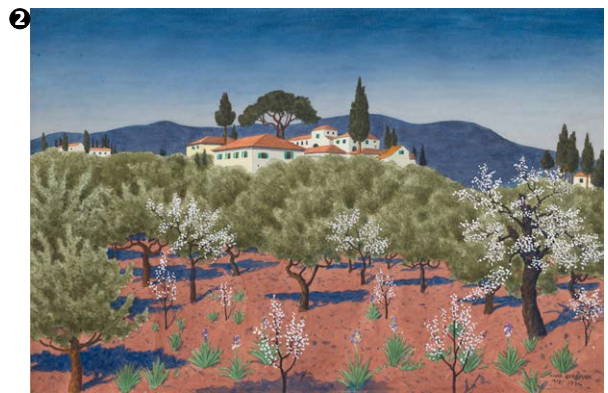


Foto: Per Myrehed/Thielska galleriet



Befriande omvärdering. Oskar Bergmans träd målningar skänker trygghet, tröst och kraft

Utställning

Oskar Bergman, "Stilla natur"

Thielska Galleriet, Stockholm. Visas t o m 20/8

• Sällan har måleriets björkar stått så stadiga i stormen, älvorna brusat så rent och havsvågorna rest sig så höga som när Skandinavien skogar skövlades för att med stålklädda fartyg skeppas i väg till Englands textilindustri. Det var i mitten på 1800-talet. När naturen exploateras drar bildkonsten ut till försvar.

Så även i dag. Det är ingen tillfällighet att de stora museerna just nu visar trädgårdskonstens historia, förra sekelskiftets kvinnliga landskapsmålare, 1900-talets kolorister och Oskar Bergmans magiska naturbilder i en stor utställning på Thielska Galleriet.

Att presentera Oskar Bergman (1879–1963) för en ny generation ligger precis rätt i tiden. Det är 32 år sedan sist. Med utställningens drygt 150 målningar, teckningar, grafiska verk och illustrationer från åren 1903–1962, tätt och tematiskt hängda i Thielska Galleriets alla salar, ser jag Bergmans konstnärskap med uppdaterade ögon.

Nej, han var inte för idyllisk, inte för svensk, inte för utbildad. Han var välutbildad, mångsidig, berest och beläst.

Mitt i hans bildvärld står ett träd. Ensamt eller i sällskap. Högt och tryggt. Likt en existensens

ryggrad. Det kan vara en ek, ett pinjetråd, en björk eller ett olivträd. Oskar Bergman befann sig ofta i södra Europa. För varje träd samma förundrat omsorgsfulla studie. Ändå verkar inte trädslaget vara det viktigaste.

Oskar Bergmans bilder frågar inte efter trädets eget dramatiska liv. Han skildrar trädets betydelse för människan – som växtkraft, uppenbarelse, tröst.

I utställningens målningar ser jag björk- och ekstammarnas armliknande grenar sträcka sig mot himlen – klarblå, molnig eller snöig. "Likt övernaturliga blomstjälkar", noterar konstvetaren Vibeke Röstorp träffsäkert i katalogen. Fast trädskronorna slår sällan ut. De antyds med mängder av prickar. Som skulle löv och barr skymma sikten.

Oskar Bergmans ärende ligger i de exakta linjerna, den avgränsande konturen, rytmiska upprepningen och klara färgklangen. Ornament av förevigade, gudomliga naturögonblick. I målningarna "Blommor, Gotland" (1926), "Björkar

Nej, Oskar Bergman var inte för idyllisk, inte för svensk, inte för utbildad. Han var välutbildad, mångsidig, berest och beläst.

och vitsippor" (1946) och "Gullivivor" (1936) vänder sig alla ängsblommor samtidigt mot solen. I gräset lyser vitsipporna som utkastade stjärnor och i backen reser sig gullivivorna med stjälkar raka som furor. "Lovsånger", säger mitt sällskap.

Bergman tog med sig naturalismens närstudier in i mystiken, läste Swedenborg, persiska poeter, sög i sig japanska träsnitt och italienskt renässansmåleri. I utställningens första sal berättar en väggtext hur han som fattig och faderslös tonårspojke blev sittandes framför en lind i Humlegården och tänkte att "om jag återger den, precis som jag känner och ser nu så kan jag hålla på med det inför vilket motiv så länge jag lever".

Det gjorde han. Fast vatten var Oskar Bergman inte bra på. I två målningar från Sandhamn 1919 och 1937 flyter havet formlöst och platt, medan strandgräset skjuter upp som kaskader ur sanden.

Hos Bergman ligger kraften i det vertikala. Det syns även i utställningens många huskroppar. Också de målade som komma ur marken: lika orubbligt höjda över Brännkyrkagatan i en sen målning, som ungdomens lindar höjde sig över Humlegården. Oskar Bergman omvärderad. Befriande.

Jessica Kempe
kultur@dn.se